

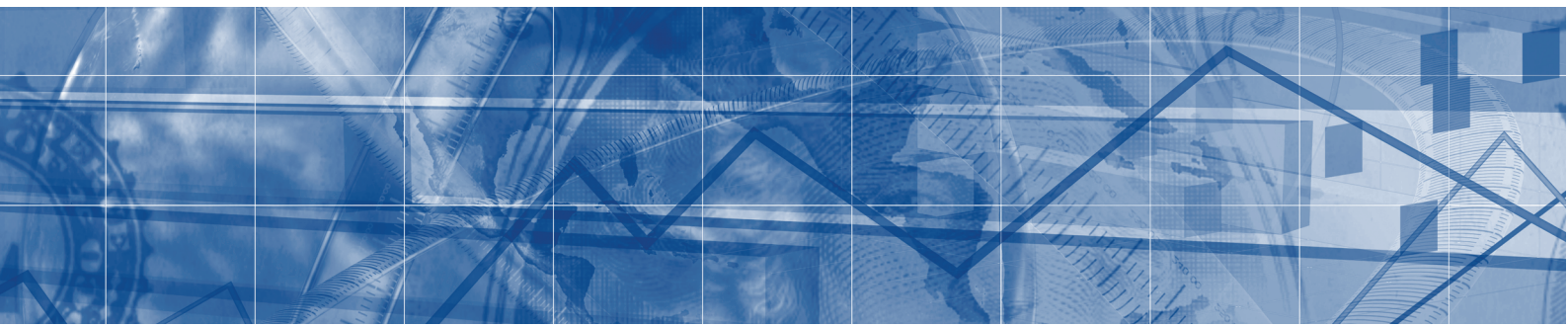


Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця № 3

Журнал

вересень 2025

*Випуск присвячено Міжнародній науковій конференції
з економічного розвитку та спадщини Семена Кузнеця
CED-2025*





РОЗВИТОК ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ І ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

УДК 614.27(477)

Козлова І. М.

Канд. екон.наук, доцент кафедри менеджменту,
логістики та інновацій ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто сучасний стан і стійкість фармацевтичного ринку України в умовах воєнного стану; здійснено аналіз динаміки аптечного продажу. Обґрунтовано стратегічну роль фармацевтичного сектору у забезпеченні національної та європейської безпеки, а також окреслено перспективи його подальшої інтеграції до європейського економічного простору.

Ключові слова: аптечний продаж, воєнний стан, євроінтеграція, національна безпека, стійкість, фармацевтичний ринок.



Annotation. The current state and stability of the pharmaceutical market of Ukraine under martial law are considered; the dynamics of pharmacy sales are analyzed. The strategic role of the pharmaceutical sector in ensuring national and European security is substantiated, and the prospects for its further integration into the European economic space are outlined.

Keywords: pharmacy sales, martial law, European integration, national security, stability, pharmaceutical market.



Фармацевтичний ринок України перебуває у стані трансформації, зумовленої як внутрішніми чинниками (державна політика, регуляторні реформи, воєнний стан), так і зовнішніми (глобальні економічні та технологічні тенденції, інтеграція до європейського простору). Ці процеси водночас створюють можливості та виклики для подальшого розвитку галузі. Метою дослідження є аналіз сучасних тенденцій розвитку фармацевтичного ринку України, оцінка його стійкості в умовах кризи та визначення перспектив у контексті євроінтеграційних прагнень.

Аналіз наукової літератури свідчить про високу дослідницьку активність українських вчених щодо розвитку фармацевтичного ринку в умовах воєнного стану. Наукові праці присвячені дослідженню основних змін порівняно з довоєнним періодом, проблематиці функціонування галузі у кризових умовах, а також питанням конкуренції, соціальної значущості та впровадження сучасних технологій [1–3]. Ці дослідження підкреслюють, що фармацевтична галузь в Україні перебуває у стані трансформації, що потребує всебічного аналізу.

Метою цього дослідження є комплексний аналіз сучасного стану фармацевтичного ринку України в умовах воєнних викликів та економічної нестабільності, виявлення основних тенденцій його розвитку, оцінка адаптивності та стійкості галузі, а також визначення перспектив і стратегічних напрямів трансформації у контексті євроінтеграційних процесів.

Фармацевтична сфера відіграє ключову роль у економіці кожної країни світу, забезпечуючи життєво важливі аспекти охорони здоров'я та національної безпеки. Події пандемії COVID-19 та російської агресії проти України ще раз підкреслили критичну необхідність розвитку потужної фармацевтичної індустрії, здатної адаптуватися до криз. Українська фармацевтична галузь є однією з ключових складових хімічного сектора та робить значний внесок у розвиток економіки країни. Упродовж останніх років вона посіла провідні позиції за економічними результатами, відіграючи важливу роль у формуванні національного ВВП. Уряд визнав цю сферу пріоритетною, включивши її до переліку ключових секторів економіки.

Повномасштабне вторгнення РФ завдало значного удару по українському фармацевтичному ринку, зупинивши його попереднє зростання, яке стабільно становило 10–12 % щороку. Протягом першого року війни загальний обсяг продажів знизився на 5–6 %, а споживання ліків у роздрібному сегменті також скоротилося [3].



Незважаючи на складні обставини, сучасна українська фармакологія демонструє сталий розвиток, продовжуючи реалізацію перспективних проєктів. Фармацевтичний ринок зумів подолати виклики, спричинені російською агресією, і відновити свою діяльність, адаптувавшись до нових умов. Підприємства галузі продовжують функціонувати в умовах кризи, забезпечуючи постачання необхідних лікарських засобів як для цивільного населення, так і для потреб армії, зокрема шляхом створення альтернативних логістичних ланцюжків. Утримання стабільності стало можливим завдяки ґрунтовній підготовці суб'єктів ринку, систематичним інвестиціям у розвиток власного виробництва та логістики, зростанню попиту на фармакологічні продукти в умовах воєнного часу та наявності висококваліфікованих фахівців. На сьогодні власне виробництво покриває приблизно 60 % внутрішніх потреб ринку, а також здійснюються експортні поставки. Ця стійкість і адаптивність фармацевтичного сектора відображається у конкретних економічних показниках, що характеризують обсяги аптечного продажу за перше півріччя 2023–2025 років [4] (табл. 1).

Таблиця 1

Обсяги аптечного продажу за перше півріччя 2023–2025 рр. (у грошовому та натуральному вираженні)

Рік	Грошове вираження, млн грн	Темп приросту, %	Натуральне вираження, млн упаковок	Темп приросту, %
2023	78401,4	+27,0	631,8	–5,3
2024	92426,6	+17,9	642,1	1,6
2025	111919,3	+21,1	648,1	0,9
2025	111919,3	+21,1	648,1	0,9

Аналіз показників фармацевтичного ринку України за підсумками першого півріччя 2025 року демонструє таке: загальний обсяг продажу товарів «аптечного кошику» (лікарські засоби, косметика, дієтичні добавки, медичні вироби) зріс на 21 % порівняно з аналогічним періодом 2024 року, сягнувши 111,9 млрд грн. Водночас кількість реалізованих упаковок у червні 2025 року зросла лише на 0,9 % (до 648,1 млн упаковок). У середньому щорічне зростання перевищує 18 %, що свідчить про зростання ринку за рахунок цінових факторів (інфляція, подорожчання імпорту, зростання собівартості) та розширення асортименту. Така динаміка підкреслює тенденцію зростання вартості продажів при відносно стабільному обсязі реалізації, що відображає адаптацію ринку до економічних умов.



Рис. 1. Структура «аптечного кошику» станом на червень 2025 р.

Аналіз структури аптечного кошика [4] фіксує домінуючу частку лікарських засобів, яка становить 77,8 % загального обсягу, що відображає медико-соціальну значущість лікарських засобів та їх незамінність у лікуванні та профілактиці. Другою за значенням категорією є дієтичні добавки, що формують 12,1 % ринку. Їхня вагома присутність пояснюється зростанням інтересу споживачів до профілактичних засобів і продукції, спрямованої на підтримку імунної системи. Медичні вироби займають 6,1 % ринку, тоді як косметична продукція становить 4 %, демонструючи сталу присутність, що відображає тенденцію інтеграції фармацевтичного та косметичного сегментів.



Необхідно зазначити, що фармацевтична галузь України відіграє стратегічну роль у забезпеченні національної та європейської безпеки, виступаючи важливим елементом інтеграції до європейських стандартів. Стратегічний вектор розвитку цієї сфери передбачає поглиблену інтеграцію національних стандартів із європейськими вимогами. Процес євроінтеграції в охороні здоров'я охоплює три ключові напрями [5]:

- соціальний – гарантування високоякісних медичних послуг і розвиток фармацевтичної освіти для населення;
- економічний – стимулювання зростання фармацевтичного ринку шляхом об'єднання сегментів лікарських засобів, медичних виробів, косметики та дієтичних добавок;
- безпековий – забезпечення стабільних ланцюгів постачання та доступності медикаментів як основи національної стійкості.

В умовах актуальних викликів розвиток фармацевтичної галузі України розглядається як стратегічна необхідність, що виходить за рамки традиційного забезпечення охорони здоров'я та набуває статусу критичного елемента національної та європейської безпеки. Пріоритетним завданням є інтеграція фармацевтичної промисловості у структури державної підтримки для забезпечення стабільності та стійкості медичної системи. Це стратегічне позиціонування передбачає реалізацію таких ключових напрямків:

- посилення регуляторної політики: забезпечення суворих стандартів та відповідності галузевому законодавству;
- гарантування якості та безпеки лікарських засобів для кінцевого споживача;
- забезпечення стійкості логістичних ланцюгів для безперебійного постачання критично важливих препаратів.

Перспективи розвитку фармацевтичної промисловості визначаються здатністю галузі інтегрувати інноваційні підходи та реагувати на актуальні виклики. Формування стратегічних партнерств, інвестування у цифровізацію систем охорони здоров'я, орієнтація на принципи сталого розвитку, запровадження гнучких регуляторних механізмів і врахування аспектів доступності медичної допомоги створюють основу для підвищення ефективності функціонування підприємств [6]. Безперервна адаптація та застосування випереджальних стратегій виступають ключовими чинниками підтримки конкуренто-спроможності й збереження суспільної значущості фармацевтичної діяльності.

Фармацевтичний сектор перевищує рамки традиційного забезпечення громадського здоров'я, набуваючи статусу критичного фактору державної безпеки. У Європейському Союзі розвиток цієї галузі вже інтегровано в стратегії безпеки, що слугує орієнтиром для України. Ці тенденції підкреслюють актуальність подальших наукових досліджень стану фармацевтичного ринку України та його адаптації до європейських вимог.

Література: 1. Шимановська-Діанич Л. М., Лозова О. В., Юрко І. В. Ринок фармацевтичних товарів України: проблеми та перспективи розвитку. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. 2023. № 71. С. 13–20. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2023-71-02>. 2. Жалдак Г. П., Токарська С. П. Проблеми та перспективи розвитку підприємств фармацевтичної промисловості у вітчизняному та світовому масштабах. *Бізнес Інформ*. 2023. № 11. С. 305–313. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-305-313>. 3. Олійник П. В., Чухрай І. Л., Олійник С. П. Фармацевтичне забезпечення населення в умовах воєнного стану: аналіз та перспективи. *Фармацевтичний часопис*. 2023. № 3. С. 41–47. DOI: <https://doi.org/10.11603/2312-0967.2022.3.13468>. 4. Аптечний продаж за підсумками I півріччя 2025 р. URL: <https://www.apteka.ua/article/728144>. 5. Українська фармацевтична галузь має будуватися як безпековий елемент для країни. Це стандарт ЄС // ThePharma.media. URL: <https://thepharma.media/uk/news/39503-ukrainskaya-farmaceuticeskaya-otrasl-dolzna-stroitsya-kak-element-bezopasnosti-dlya-stranyeto-standart-es-03092025>. 6. Аналіз ринку та тенденцій фармацевтичної галузі // Jarsking. URL: <https://surl.li/keqqbo>.

Стаття надійшла до редакції 01.10.2025 р.

